

Anticiperen op bevolgingskrimp

Sportvoorzieningen op de agenda

SportZeeland

SportZeeland, 2011

Teksten: Leonie Goedbloed
Telefoon: 0113 – 277 133
Email: info@sportzeeland.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd als afstudeeropdracht voor het Certified Professional Program Beleidsadviesing van de Open Universiteit. Deze uitgave is een verkorte versie van het originele rapport.

Met dank aan alle organisaties die hun medewerking hebben verleend aan dit onderzoek.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING EN PROBLEEMSTELLING.....	7
2 DE BESTAANDE SITUATIE	8
2.1 DE PLEK VAN SPORTVOORZIENINGEN OP DE KRIMPAGENDA	8
2.2 BETROKKEN ACTOREN	10
2.3 CONCLUSIE	10
3 ERVAREN BARRIÈRES	11
3.1 VERANTWOORDELIJKHEID	11
3.2 ERNST VAN HET PROBLEEM.....	11
3.3 EXTERNE INVLOEDEN.....	12
3.4 CONCLUSIE	12
4 SCHAAL VAN BELEID	14
4.1 SCHAAL VAN VOORZIENINGEN	14
4.2 BESTUURLIJKE SCHAAL.....	14
4.3 CONCLUSIE	15
5 OPLOSSINGSRICHTINGEN	16
5.1 AGENDERING VIA DE PUBLIEKE AGENDA	16
5.2 STIMULEREN REGIONALE AANPAK	16
5.3 INTERSECTORALE AANPAK	17
5.4 CONCLUSIE	18
6 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	19
6.1 CONCLUSIE	19
6.2 AANBEVELINGEN	20
BRONVERMELDINGEN	21

Bijlage-1 Onderzoeksopzet

SAMENVATTING

Verschillende demografische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de samenstelling van de bevolking van Zeeland verandert. Naast een veranderende samenstelling door vergrijzing en ontgroening is er in verschillende regio's ook sprake van een afname van het aantal inwoners: bevolkingskrimp (Provincie Zeeland, 2008). De prognose voor Zeeland over de periode 2007-2030 is dat de gemeenten Sluis (15-20%), Terneuzen (10-15%), Veere (10-15%) en Vlissingen (< 5%) in omvang zullen krimpen. Krimp is lokaal echter voor meer gemeenten actueel: 60% van de Zeeuwse kernen is het afgelopen jaar gekrompen in omvang (Provincie Zeeland, 2008).

Eén van de uitdagingen bij bevolkingskrimp is het behoud van leefbaarheid (Provincie Zeeland, 2008). Het voorzieningenpeil wordt daarbij als een belangrijk onderwerp gezien.

Krimp heeft inmiddels de aandacht van bestuurders gekregen (Smit, 2009), maar deze aandacht lijkt vooral gericht op onderwijs en zorg. Dit is voor SportZeeland de aanleiding om dit verkennende onderzoek uit te voeren. De hoofdvraag van het onderzoek is: *Wat is ervoor nodig om sportvoorzieningen op de bestuurlijke krimpagenda te krijgen?*

De belangrijkste actoren die op dit moment een rol hebben zijn de gemeenten, gebruikers van accommodaties en de Provincie Zeeland. Lokale sportvoorzieningen zijn een taak en verantwoordelijkheid van de gemeente (Provincie Zeeland, 2011). Het onderzoek heeft bevestigd dat er bestuurlijk al de nodige aandacht voor krimp en voorzieningen is, maar sport hier in de meeste gevallen geen prominente plek in heeft. Zowel de Provincie als een aantal Zeeuwse gemeenten benoemt het probleem voor de sport wel, maar verbindt hier nog geen beleid of gerichte acties aan. Op de publieke agenda lijkt het onderwerp vooral naar boven te komen als reactie op samenwerking of fusie tussen sportverenigingen en op het moment dat er voorzieningen dreigen te verdwijnen.

De barrières die ervaren worden bij het agenderen van krimp zijn de ernst van het probleem zelf, de ernst ten opzicht van andere problemen en externe invloeden zoals weerstand bij inwoners. Het probleem wordt niet als urgent gezien omdat er in veel gevallen geen directe financiële noodzaak is om het accommodatiebeleid anders aan te pakken. Daarnaast worden andere krimp gerelateerde thema's, zoals wonen en onderwijs, als belangrijker gezien.

"Het draait om nut en noodzaak: werken vanuit realiteitszin en gezond verstand."

Beleidsmedewerker accommodaties gemeente

Door te streven naar een intersectorale aanpak kunnen sportvoorzieningen meeliften op de urgentie van andere sectoren. Het maken van slimme combinaties in multifunctionele accommodaties kan bijvoorbeeld kosten besparen en daarmee interessant zijn voor gemeenten.

Accommodatiebeleid wordt nu vooral binnen de gemeentegrenzen bekeken. Gezien de voorspelde krimp en resultaten uit eerder onderzoek is het echter raadzaam om op regionale schaal hiernaar te kijken. Het stimuleren van een regionale aanpak, door kansen voor profilering en kwalitatief hoogwaardige accommodaties te laten zien, kan ook een ingang bieden.

“In het onderwijs heeft onderzoek naar de prognose van het aantal leerlingen, de kwaliteit van het onderwijs en de relatie daartussen de noodzaak tot samenwerking benadrukt en het heeft tot bewustwording geleid. Een dergelijk onderzoek zou voor sportvoorzieningen ook kunnen werken.”

Onderzoeker SCOOP

Het opdoen van ervaring en het verzamelen en uitwisselen van kennis blijken een centraal thema te zijn binnen de oplossingsrichtingen. Om sportvoorzieningen op bestuurlijke krimpagenda te krijgen lijken goede voorbeelden, inzicht in de huidige situatie en de uitwisseling van ervaringen de sleutelwoorden. Zowel de (relatieve) ernst van het probleem als de externe invloeden door sportverenigingen en inwoners kunnen met goede informatie beïnvloed worden. Deze informatie kan zorgen voor bewustwording van bestuurders, inwoners en maatschappelijke organisaties waardoor het probleem onderkend wordt en er geanticipeerd kan worden op de ontwikkelingen die de regio te wachten staan.

De Provincie Zeeland kan op het gebied van voorzieningen in het algemeen aanjager zijn om een regionale aanpak te bewerkstelligen. Essentieel hierbij is wel dat het komen tot een regionaal spreidingsplan vanaf het begin centraal staat zodat voorkomen wordt dat bij het zoeken naar oplossingen het gemeentelijke niveau niet overstegen wordt. Voor sportvoorzieningen kan SportZeeland vanuit haar expertise en netwerk een rol spelen.

Om als externe partij gemeenten te kunnen adviseren en stimuleren moet eerst voor de betreffende gemeenten in beeld gebracht zijn wat de stand van zaken is en hoe de verhoudingen in de regio zijn.

Het verzamelen van informatie over de stand van zaken, waarmee in dit onderzoek een start gemaakt is, zou een goede basis vormen voor gesprekken met gemeenten. In het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen is de (over)capaciteit van accommodaties in beeld gebracht. Een dergelijk onderzoek zou ook in andere regio's uitgevoerd kunnen worden. Voor de sport zou het een goede aanvulling zijn om naast de capaciteit ook inzichtelijk te maken wat de prognose ten aanzien van de ontwikkeling van het ledenaantal van sportverenigingen is.

Het uitwisselen van ervaringen tussen gemeenten, regio's en provincies kan een grote meerwaarde hebben omdat het een relatief nieuw probleem betreft en er nog maar weinig praktijkvoorbeelden van oplossingen beschikbaar zijn. Het vertalen van landelijke ontwikkelingen naar Zeeuwse schaal en het verzamelen van goede voorbeelden is een rol die SportZeeland in kan vullen. De contacten met andere provinciale sportraden en landelijke partners zijn hierin bepalend.

“... Daarbij zijn niet alleen praktische oplossingen van belang, maar ook de verandering in attitude ten aanzien van krimp.”

(Provincie Zeeland, 2011)

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Verskillende demografische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de samenstelling van de bevolking van Zeeland verandert. Naast een veranderende samenstelling door vergrijzing en ontgroening is er in verschillende regio's ook sprake van een afname van het aantal inwoners: bevolkingskrimp (Provincie Zeeland, 2008). Landelijk haalt bevolkingskrimp inmiddels regelmatig het nieuws. Volgens de prognose zijn het vooral de randen van Nederland die hiermee te maken krijgen. Regio's die hierbij genoemd worden zijn het noordoosten van Groningen, het zuiden van Limburg en het zuiden van Zeeland (De Jong & Van Duin, 2010).

De totale bevolking van Zeeland blijft voorlopig stabiel, maar zal op langere termijn gaan krimpen (Provincie Zeeland, 2008). Krimp is lokaal echter nu al actueel: 60% van de Zeeuwse kernen is het afgelopen jaar gekrompen in omvang (Provincie Zeeland, 2008).

De prognose van voor de Zeeuwse gemeenten is te vinden in tabel 1. Voor de gemeenten Sluis (15-20%), Terneuzen (10-15%), Veere (10-15%) en Vlissingen (< 5%) wordt op die termijn krimp verwacht. Voor de overige gemeenten wordt een lichte tot matige groei verwacht, met uitzondering van de gemeente Schouwen-Duiveland waarvan de bevolkingsomvang stabiel zal blijven.

	Prognose 2007-2030
Borsele	groei 0 tot 5 %
Goes	groei 10 tot 15 %
Hulst	groei 0 tot 5 %
Kapelle	groei 10 tot 15 %
Middelburg	groei 0 tot 5 %
Noord-Beveland	groei 5 tot 10 %
Reimerswaal	groei 0 tot 5 %
Schouwen-Duiveland	0 %
Sluis	krimp 15 - 20 %
Terneuzen	krimp 10 - 15 %
Tholen	groei 15 tot 20 %
Veere	krimp 10 - 15 %
Vlissingen	krimp < 5 %

Tabel 1: Bevolkingsprognose Zeeuwse gemeenten 2007-2030 (Provincie, 2008)

Eén van de uitdagingen bij bevolkingskrimp is het behoud van leefbaarheid (Provincie Zeeland, 2008). Het voorzieningenpeil wordt daarbij als een belangrijk onderwerp gezien. Bij het ontwikkelen, beheren en in stand houden van voorzieningen moet er rekening gehouden worden met demografische ontwikkelingen. Het clusteren van voorzieningen, slimme samenwerkingen en het vervangen van voorzieningen om leegstand te voorkomen worden als mogelijke oplossingen genoemd (Provincie Zeeland, 2008).

Krimp heeft inmiddels de aandacht van bestuurders gekregen (Smit, 2009), maar deze aandacht lijkt voorlopig vooral gericht op onderwijs en zorg. De missie van SportZeeland is het stimuleren van een gezonde en actieve leefstijl bij alle inwoners van Zeeland, elke Zeeuw moet naar eigen mogelijkheden kunnen sporten en bewegen (Noordhoek, 2011). Het beschikbaar en bereikbaar zijn van goede voorzieningen is hiervoor een belangrijke voorwaarde. SportZeeland hecht er daarom belang aan dat sportvoorzieningen op de bestuurlijke 'krimpagenda' staan, zodat er tijdig geanticipeerd kan worden.

1.2 DOELSTELLING EN PROBLEEMSTELLING

Het doel van het onderzoek is om helder te krijgen op welke manier sport een plek kan krijgen op de 'krimpagenda' in Zeeland. Uit het onderzoek moet blijken wie welke rol kan hebben om sport op de krimpagenda te krijgen en wat er voor nodig is om dit te realiseren. De informatie moet een basis bieden voor gesprekken met de Provincie over welke strategie er gevolgd kan worden in het optimaliseren van de kwaliteit en kwantiteit van sportvoorzieningen in Zeeland.

Vanuit de doelstelling van het onderzoek is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

Wat is ervoor nodig om sportvoorzieningen op de bestuurlijke krimpagenda te krijgen?

Om tot beantwoording van deze vraag te komen zullen de volgende deelvragen beantwoord worden:

1. In hoeverre heeft sport al een plek op de publieke en/of bestuurlijke krimpagenda?
2. Welke actoren hebben een rol?
3. Welke barrières ervaren of verwachten betrokken actoren bij het agenderen van sportvoorzieningen?
4. Op welke schaal moet het probleem aangepakt worden?
5. Welke oplossingsrichtingen zijn er om de barrières te overwinnen?

2 DE BESTAANDE SITUATIE

De huidige situatie omtrent agendering zal hieronder verder toegelicht worden. Achtereenvolgens komen de bestuurlijke en de publieke agenda aan bod en zal een overzicht van de betrokken actoren geschetst worden.

2.1 DE PLEK VAN SPORTVOORZIENINGEN OP DE KRIMPAGENDA

2.1.1 BESTUURLIJKE AGENDA

In de krimpdiscussie is veel aandacht voor voorzieningen. In sommige gevallen gaat het om specifieke voorzieningen zoals basisonderwijs. Vaak gaat het echter over voorzieningen in het algemeen. In 'De Zeeuwse strategische agenda' (2010), die de Provincie en de Zeeuwse gemeenten samen opgesteld hebben is voor voorzieningen en leefbaarheid het uitgangspunt 'het vinden van slimme oplossingen op het gebied van spreiding en kwaliteit van voorzieningen'. In de Provinciale nota 'Op pad!' komt het onderwerp voorzieningen uitgebreid aanbod (Provincie Zeeland, 2009). Sport wordt in beide nota's niet specifiek genoemd, in tegenstelling tot zorg en onderwijs, maar genoemde uitgangspunten kunnen wel op sport toegepast worden.

Binnen de Provincie Zeeland is er wel aandacht voor sportvoorzieningen in relatie tot krimp, maar worden hier nog geen gerichte acties op ondernomen, aldus een medewerker van de Provincie Zeeland. Dat er wel aandacht is voor sport bevestigt het 'Omgevingsplan 2012-2018' waarin binnen- en buitensportaccommodaties expliciet genoemd worden in de context van krimp en het kiezen voor kwalitatief hoogwaardige voorzieningen op goed bereikbare plaatsen (Provincie Zeeland, 2010). Daarnaast komt sport aan bod in het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen waar de Provincie medeopdrachtgever van is (Icking & Thönissen, 2011b).

Uit de inventarisatie van gemeentelijk beleid bij de Zeeuws-Vlaamse gemeenten die gemaakt is voor het Masterplan Voorzieningen is gebleken dat krimp en andere demografische ontwikkelingen tot dat moment nog niet als uitgangspunt gebruikt werden voor de beleidsvorming ten aanzien van (maatschappelijke) voorzieningen (Icking & Thönissen, 2011a). De houdbaarheid en wenselijkheid van het decentraal aanbieden van voorzieningen was al wel onderwerp van gesprek en in beperkte mate is er al samenwerking over de kernen heen en (beperkte) opschaling van voorzieningen doorgevoerd. Vooral de Gemeente Sluis heeft hier de afgelopen jaren al duidelijke keuzes gemaakt.

De ontwikkeling van het masterplan heeft binnen de drie gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen het onderwerp voorzieningen op de krimpagenda gezet. Het masterplan heeft bij een aantal bestuurders de ogen geopend volgens een medewerker van een gemeente. Sport heeft een duidelijke plek in het masterplan, maar heeft in de uitwerking nog geen prominente plek, aldus de Provincie Zeeland. De gemeente Sluis heeft het Masterplan vastgesteld en het uitgangspunt voor haar toekomstig voorzieningenbeleid vast gesteld. Het uitgangspunt wordt dat voorzieningen op gemeentelijk niveau herschikt worden. Ook de andere twee gemeenten lijken voor ditzelfde uitgangspunt te kiezen al

willen zij wel ruimte houden voor maatwerk en dus per lokale situatie bekijken wat wenselijk en haalbaar is.

In de gemeenteraad van de gemeente Veere is vanuit de kerntakendiscussie benoemd dat het clusteren van sportvoorzieningen in de toekomst aan de orde zou kunnen zijn. Ook in de sportnota van deze gemeente worden vraagtekens gezet bij het in stand houden van het voorzieningenniveau op langere termijn, maar worden hier nog geen maatregelen voor aangekondigd (Gemeente Veere, 2010). De structuurvisie van de gemeente, die in 2012 gereed moet zijn, moet een leidraad gaan bieden. Één van de hoofdvragen waar de structuurvisie antwoord op moet gaan geven is: wat gaan de veelbesproken krimp en vergrijzing van de bevolking betekenen voor woningbouwplannen, woonklimaat, cultuur en voorzieningen? (Gemeente Veere, 2011a). Sport heeft hier geen specifieke plek in, maar de uitgangspunten zullen wel op sport toegepast worden.

Om een beeld te krijgen van de mate waarin gemeenten in hun accommodatiebeleid rekening houden met krimp is een inventarisatie gemaakt aan de hand van beleidsdocumenten en media. Hier kan uit opgemaakt worden dat er nog weinig aandacht is voor de gevolgen van krimp, de meeste gemeenten wel uitgaan van de centralisatie of clustering van voorzieningen of in elk geval deze optie open houden en er in de komende jaren nog weinig directe gevolgen van dit beleid te merken zullen zijn in de zin van het verdwijnen van voorzieningen.

Het algemene beeld van agendering op gemeentelijk niveau is dat bij veel bestuurders nog door moet dringen wat de consequenties van krimp kunnen zijn en dat het uitgangspunt van zoveel mogelijk voorzieningen in alle kernen achterhaald is, aldus een onderzoek van SCOOP.

2.1.2 PUBLIEKE AGENDA

Om te achterhalen welke plek sport op de publieke agenda heeft is via de zoekmodule op de website van de Provinciale Zeeuwse Courant gezocht naar publicaties over krimp en voorzieningen. Van de 34 artikelen die gevonden werden hebben er negen betrekking op sport. Drie daarvan gaan over het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen, twee gaan er over gemeentelijk beleid, twee over inspraakavonden met bewoners, één artikel gaat over krimp in de duivensport en één artikel gaat over voetbalvereniging Aardenburg die in een krimpregio gevestigd is. In de media is dus wel enige aandacht voor het onderwerp, maar dit komt zelden vanuit de burgers.

Veel sportverenigingen merken nu al dat het lastiger wordt om bijvoorbeeld jeugdteams compleet te krijgen. De terugloop van jeugdleden zet sportverenigingen aan het denken en in sommige gevallen leidt dit bijvoorbeeld al tot samenwerking. Een beleidsmedewerker sport van een gemeente gaf aan het idee te hebben dat het onderwerp demografische ontwikkelingen bij sportverenigingen nog niet leeft en dat verenigingen vaak op zichzelf gericht zijn en tot op heden nog maar weinig noodzaak tot samenwerking zien.

In kader van het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen zijn er bijeenkomsten met inwoners en maatschappelijke organisaties georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten is gebleken dat het onderwerp bij de aanwezigen wel leeft. Over het

algemeen was het idee dat niet alle voorzieningen in de kern kunnen blijven en zijn bewoners hier misschien zelfs al wel verder in dan bestuurders, aldus een medewerker van de Provincie Zeeland. Hier staat wel tegenover dat voor inwoners het uitgangspunt is dat de voorzieningen in de eigen kern niet mogen verdwijnen (medewerker gemeente).

Een aantal gemeenten is erg terughoudend met het besluiten om accommodaties te sluiten of uitspraken hierover te doen omdat er grote weerstand van inwoners wordt verwacht. Dit zou er op kunnen wijzen dat het onderwerp op de publieke agenda staat. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat dit waarschijnlijk vooral geldt op het moment dat er voorzieningen dreigen te verdwijnen.

2.2 BETROKKEN ACTOREN

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het accommodatiebeleid en daarmee, binnen hun eigen grenzen, bezig met de toekomst van voorzieningen. In relatie tot krimp zijn er vooral in de regio Zeeuws-Vlaanderen het afgelopen jaar ontwikkelingen geweest, waarvan het Masterplan Voorzieningen het resultaat is. De Provincie Zeeland is medeopdrachtgever geweest voor het ontwikkelen van het Masterplan. De opdracht is uitgevoerd door Hospitality Consultants in samenwerking met SCOOP.

Tijdens de ontwikkeling van het masterplan zijn er vanuit de gemeenten ambtelijke werkgroepen samengesteld die met name een rol hebben gehad in de controle van de inventarisatie van voorzieningen. Sport was in deze groep ook vertegenwoordigd. Verder zijn er meerdere inspraakbijeenkomsten geweest met bewoners en maatschappelijke organisaties.

2.3 CONCLUSIE

De belangrijkste actoren die op dit moment een rol hebben zijn de gemeenten, gebruikers van accommodaties (sportverenigingen, inwoners) en de Provincie Zeeland.

Bestuurlijk is er al de nodige aandacht voor krimp en voorzieningen. Sport heeft hier in de meeste gevallen geen prominente plek in. Zowel de Provincie als een aantal Zeeuwse gemeenten benoemt het probleem voor de sport wel, maar verbindt hier nog geen beleid of gerichte acties aan.

De signalen over de publieke agenda zijn wisselend. Er zijn voorbeelden van sportverenigingen die al samenwerking zoeken om het teruglopende ledenaantal op te vangen. Daar tegenover staan signalen dat sportverenigingen nog erg op zichzelf gericht zijn en geen noodzaak tot samenwerking voelen. Van inwoners kan weerstand verwacht worden op het moment dat voorzieningen dreigen te verdwijnen.

3 ERVAREN BARRIÈRES

3.1 VERANTWOORDELIJKHEID

Lokale sportvoorzieningen zijn een taak en verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente is daarmee probleemeigenaar en verantwoordelijk voor het oplossen van het probleem. De documentenstudie en interviews hebben bevestigd dat gemeenten deze rol ook voor zichzelf zien.

De Provincie ziet voor zichzelf wel een rol weggelegd als aanjager van samenwerking tussen gemeenten. Door het signaleren, agenderen, stimuleren, coördineren en bevorderen van bovenlokale samenwerking kan de Provincie een bijdrage leveren zonder de verantwoordelijkheid over te nemen. Belangrijk hierbij is dat gemeenten eerst zelf hun visie bepaald hebben voordat samenwerking en afstemming op regionaal niveau van de grond kan komen. Provinciaal zouden er richtlijnen of voorbeelden verzameld kunnen worden om gemeenten te helpen.

3.2 ERNST VAN HET PROBLEEM

De ernst van het probleem kent twee componenten: de ernst van het probleem zelf en de ernst van het probleem in verhouding tot andere problemen.

3.2.1 HET PROBLEEM ZELF

Voor verschillende gemeenten geldt dat er, los van de demografische ontwikkelingen, nu al sprake is van overcapaciteit van bepaalde voorzieningen (Icking & Thönissen, 2011a). Dit wordt echter niet altijd als doorslaggevend argument gezien om voorzieningen te sluiten. Illusterend hiervoor is het besluit van de gemeente Terneuzen om alle openluchtwembaden binnen de gemeente de komende tien tot vijftien jaar open te houden terwijl hier nu al sprake is van overcapaciteit en hoge kosten (Icking & Thönissen, 2011a).

Ook de gemeente Veere geeft aan dat er op dit moment geen aanleiding is om het accommodatiebeleid te herzien. Zolang er geen grote investeringen gedaan hoeven te worden, de sportverenigingen niet in de problemen komen en er geen financiële noodzaak is, blijft het beleid ongewijzigd en wordt gepland onderhoud aan accommodaties uitgevoerd.

De gemeente Terneuzen ziet sport wel als belangrijk thema in relatie tot leefbaarheid. De sportvereniging wordt ook wel het dorps huis van de toekomst genoemd.

3.2.2 VERGELIJKING MET ANDERE PROBLEMEN

In de krimpdiscussie worden met name de thema's wonen en onderwijs genoemd. Voor de ervaren leefbaarheid wordt onderwijs als belangrijkste voorziening gezien.

Sport krijgt op dit moment geen prioriteit omdat er andere problemen zijn die als urgenter worden beoordeeld. Zolang sportverenigingen overeind blijven en er geen grote investeringen gedaan hoeven te worden in sportaccommodaties wordt er geen noodzaak gezien om het beleid te herzien.

3.3 EXTERNE INVLOEDEN

Voor een deel van de sportaccommodaties geldt dat sportverenigingen de belangrijkste of zelfs enige gebruiker zijn. De gemeente Veere ervaart dat sportverenigingen erg op zichzelf gericht zijn en nog maar weinig samenwerken. In combinatie met de beleving bij verenigingen dat ze zich nu nog prima kunnen redden zonder verdere samenwerking werpt dit een drempel op om gezamenlijk gebruik van een accommodatie en het sluiten van een andere accommodatie bespreekbaar te maken.

Naast sportverenigingen kunnen ook inwoners een drempel vormen om sportvoorzieningen te agenderen op de krimpagenda. In de praktijk blijkt dat voorzieningen soms opgehouden worden onder druk van inwoners. Verschillende gemeenten hebben aangegeven dat de discussie gevoelig ligt omdat er veel weerstand verwacht wordt vanuit de kernen.

3.4 CONCLUSIE

Als verantwoordelijke voor het probleem wordt unaniem de gemeente genoemd. Er is niet eerder aandacht geweest voor het probleem wat verklaard kan worden doordat het probleem zich met name in de toekomst voor zal doen.

Er worden verschillende barrières ervaren bij het agenderen van sportvoorzieningen op de bestuurlijke agenda. De ernst van het probleem op zich wordt niet altijd onderkend; sportverenigingen zijn gezonde verenigingen en er is niet direct een financiële noodzaak om accommodatiebeleid te herzien. Daarnaast worden andere krimpgerelateerde problemen, zoals wonen en onderwijs, als urgenter gezien.

De weerstand die verwacht wordt van sportverenigingen en inwoners vormt ook een barrière voor de agendering van dit probleem. Bestuurders zijn soms terughoudend met het doen van uitspraken hierover vanwege de weerstand die ze verwachten. De resultaten zijn samengevat in Figuur-1.

Figuur-1: barrières bij het agenderen van sportvoorzieningen op de krimpagenda

4 SCHAAL VAN BELEID

De schaal waarop voorzieningen gerealiseerd worden en de bestuurlijke schaal zullen hieronder besproken worden.

4.1 SCHAAL VAN VOORZIENINGEN

Sportvoorzieningen worden nu nog decentraal aangeboden. Veel (kleine) kernen hebben één of zelfs meerdere sportvoorzieningen. Het huidige voorzieningenniveau in iedere kern in stand houden is op de lange duur onhaalbaar vanwege de hoge kosten in verhouding met het gebruik (Provincie Zeeland, 2010). Door het centreren van voorzieningen en dus schaalvergroting ontstaat er een kwalitatief hoogstaande voorzieningenstructuur (Provincie Zeeland, 2010). De schaal van voorzieningen moet hiervoor van kern naar lokaal en regionaal.

In het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen worden vier scenario's geschetst voor de schaal waarop voorzieningen gerealiseerd kunnen worden. De volgende scenario's worden beschreven (Icking & Thönissen, 2011b):

- Scenario-1: Zelfstandige voorzieningen behouden op kernniveau
- Scenario-2: Clustering van voorzieningen op kernniveau
- Scenario-3: Herschikking van voorzieningen op gemeentelijk niveau met afstemming op regionaal niveau
- Scenario-4: Centralisatie van voorzieningen op regionaal niveau

Veel gemeenten, ook buiten Zeeuws-Vlaanderen, werken nu op het schaalniveau van scenario-2 waarbij voorzieningen op kernniveau geclusterd aangeboden worden. In het Masterplan wordt voor toekomstig beleid in Zeeuws-Vlaanderen scenario-3 geadviseerd. Dit scenario zou tot een toekomstbestendig voorzieningenniveau in de regio moeten leiden (Icking & Thönissen, 2011b).

Op welke schaal voorzieningen gerealiseerd worden hangt af van de keuze van de betreffende gemeenten. Voor de regio Zeeuws-Vlaanderen geldt bijvoorbeeld dat de gemeente Sluis al een keuze gemaakt heeft en scenario-3 als toekomstvisie vastgesteld heeft. Ook de twee andere gemeenten in de regio kiezen waarschijnlijk voor hetzelfde scenario, maar willen wel ruimte laten om waar ze dat nodig vinden scenario-2 toe te passen. De gemeente Terneuzen gaat voor de schaal van voorzieningen uit van de lokale situatie en kijkt hierbij naar haalbaarheid en noodzaak.

4.2 BESTUURLIJKE SCHAAL

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het accommodatiebeleid en zullen eerst hun eigen beleid helder moeten hebben. Afstemming op regionaal niveau, en dus samenwerking tussen gemeenten, is wenselijk om tot een goede regionale spreiding van voorzieningen te komen.

In Zeeuws-Vlaanderen is er door de ontwikkeling van het Masterplan Voorzieningen wel uitwisseling tussen gemeenten ontstaan. De gemeenten in deze regio werken bovendien al op verschillende terreinen samen en voor accommodatiebeleid wordt dit ook als mogelijkheid gezien.

Vanuit het verleden is het regionaal samenwerken op het gebied van voorzieningen niet gebruikelijk voor gemeenten. Het kan daarom wenselijk zijn dat een bovenlokale partij een stimulerende en faciliterende rol heeft. Op basis van een onderzoek naar bevolkingskrimp in Limburg wordt als één van de taken van de Provincie Limburg benoemd: het stimuleren en faciliteren van regionale samenwerking (Adviescommissie Deetman, 2011). De Provincie Zeeland ziet voor zichzelf een belangrijke rol weggelegd in het nemen van initiatief, het samenbrengen van partijen en het aanjagen van allerlei vormen van samenwerking en afstemming. De Provincie benoemt daarnaast dat de huidige en verwachte demografische ontwikkelingen en nieuwe inzichten in de relatie tussen voorzieningen, leefomgeving en gezondheid vragen oproepen waar de provincie antwoorden voor moet zoeken (Provincie Zeeland, 2010).

4.3 CONCLUSIE

De schaal waarop voorzieningen gerealiseerd worden en de bestuurlijke schaal hangen direct met elkaar samen. Hoewel de verantwoordelijkheid voor sportvoorzieningen bij de gemeenten ligt, kunnen op bestuurlijk niveau toch verschillende organisaties een rol hebben. De realisatie van voorzieningen op kernniveau of de herstructurering van voorzieningen binnen de gemeentelijke grenzen zijn bestuurlijk een verantwoordelijkheid van de betreffende gemeente. Wordt de herstructurering van voorzieningen echter regionaal bekeken, dan betreft het meerdere gemeenten en kunnen provinciaal opererende organisaties ook een rol spelen.

5 OPLOSSINGSRICHTINGEN

In de voorgaande hoofdstukken is besproken welke barrières er ervaren worden bij het agenderen van sportvoorzieningen op de krimpagenda en op welke schaal het probleem opgelost dient te worden. In dit hoofdstuk zullen oplossingsrichtingen besproken worden die een ingang bieden om sportvoorzieningen op de krimpagenda te krijgen.

5.1 AGENDERING VIA DE PUBLIEKE AGENDA

Inwoners van kernen en sportverenigingen worden genoemd als invloedrijke groepen als het gaat om beslissingen over voorzieningen. Deze groepen kunnen echter ook een ingang vormen om de toekomstbestendigheid van sportvoorzieningen te agenderen.

Veel sportverenigingen merken nu al dat het lastiger wordt om bijvoorbeeld jeugdteams compleet te krijgen. De terugloop van jeugdleden zet sportverenigingen aan het denken en in sommige gevallen leidt dit bijvoorbeeld al tot samenwerking. Dit kan een ingang bieden om te praten over het gezamenlijk gebruiken van een accommodatie of zelfs fusie.

Om sportverenigingen bewust te maken van de demografische ontwikkelingen waar ze mee te maken krijgen zou een onderzoek naar de ledenontwikkeling een goede ingang kunnen bieden. Veel sportverenigingen zijn nu nog erg op zichzelf gericht en zijn zich nog niet bewust van de veranderingen die eraan komen. Als verenigingen aangeven dat ander beleid nodig is om ook in de toekomst een gezonde vereniging te blijven kan dit tot agendering bij gemeenten leiden.

Inwoners realiseren zich vaak wel dat het niet mogelijk is om alle voorzieningen te behouden, maar nemen wel als uitgangspunt dat in de eigen kern niets mag verdwijnen. Als de kwaliteit van voorzieningen ergens anders beter is, hebben inwoners er geen moeite mee om wat verder te rijden (Provincie Zeeland, 2008). Kwaliteit, aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen zijn belangrijk voor inwoners (Provincie Zeeland, 2008). De onderbouwing van een toekomstscenario wat ook inwoners kan overtuigen zou een goede stap zijn om de weerstand van bewoners te verminderen. Op het moment dat inwoners inzien dat de kwaliteit van voorzieningen met het huidige beleid niet gewaarborgd kan worden kan dit het onderwerp op de publieke agenda zetten.

5.2 STIMULEREN REGIONALE AANPAK

De ervaring en kennis van andere gemeenten en regio's die te maken hebben met krimp kunnen een voorbeeld zijn en gemeenten. Dit geldt zowel voor Zeeuwse gemeenten onderling als voor andere regio's in Nederland. Het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen (Icking & Thönissen, 2011b) kan als voorbeeld dienen voor andere regio's.

Het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen heeft geleid tot agendering van (sport)voorzieningen op de bestuurlijke agenda van de betreffende gemeenten. In

Zeeuws-Vlaanderen is de ervaring dat het Masterplan de ogen van bestuurders geopend heeft. Het masterplan is ook bedoeld als voorbeeld voor andere regio's. Leerpunt voor andere regio's uit de ontwikkeling van het masterplan is dat er in een vroeg stadium al aandacht moet zijn voor regionale afstemming om het gemeentelijke niveau te kunnen overstijgen.

Ook vanuit het onderwijs zijn er voorbeelden van onderzoek wat geleid heeft tot agendasetting en bovenlokale samenwerking. In het Zeeuwse onderzoek 'Onderwijs ons goed' (Van der Wouw et al., 2010) is gekeken naar de prognose van het aantal leerlingen per kern, de kwaliteit van het onderwijs en de relatie tussen omvang en kwaliteit. Het rapport heeft de noodzaak tot samenwerking benadrukt en heeft tot bewustwording geleid. Een dergelijk onderzoek zou voor sportvoorzieningen ook kunnen werken.

Voor de regio Zeeuws-Vlaanderen zou een vervolg op het masterplan een regionaal spreidingsplan moeten zijn. Ook hierbij geldt dat voorbeelden uit andere regio's gemeenten hierbij op weg kunnen helpen. Navraag bij collega sportraden leert dat er op dit moment nog geen voorbeelden van regionale spreidingsplannen beschikbaar zijn. Dit onderwerp is wel actueel in verschillende regio's, bijvoorbeeld in Limburg zo blijkt uit de Startnotitie Regioplan Noord-Limburg, waarin het ontwikkelen van een visie op sportaccommodaties op regionale schaal en het aanwijzen van accommodaties met een (in potentie) regionale functie als aanbevelingen opgenomen zijn (Huis voor de sport Limburg, 2011).

Voorbeelden van een regionale aanpak kunnen ook tot agendering leiden. Een voorbeeld uit Zeeland is de sportboulevard van de gemeenten Middelburg en Vlissingen waar een zwembad, atletiekvoorziening en hockeyaccommodatie geclusterd zijn. Ondanks dat de ontwikkeling van deze accommodatie met een regionale functie niet eenvoudig verlopen is, laat het wel zien dat samenwerking het realiseren van een kwalitatief hoogwaardige voorziening mogelijk maakt.

Voorbeelden vanuit andere regio's waar Zeeuwse gemeenten zich in herkennen kunnen ook leiden tot agendering. De Limburgse gemeente Horst aan de Maas werkt op dit moment bijvoorbeeld aan een Regioplan sport. Het doel is om een regionale aanpak en afstemming te realiseren met betrekking tot een aantal speerpunten en Noord-Limburg te ontwikkelen tot een sportieve regio (Gemeente Horst aan de Maas, 2010). Op het volgen van ontwikkelingen in andere regio's zal verder ingegaan worden in paragraaf 7.4.

5.3 INTERSECTORALE AANPAK

Binnen de krimpdiscussie is er al veel aandacht voor voorzieningen. Het clusteren van voorzieningen wordt als één van de oplossingen gezien (Icking & Thönissen, 2011b; Provincie Zeeland, 2009). Door voorbeelden en voordelen, zoals kostenbesparing, van de combinatie van sportvoorzieningen met andersoortige voorzieningen te presenteren kunnen sportvoorzieningen versnelt op de kripagenda terecht komen. Het meeliften op de urgentie van andere thema's kan bewerkstelligd worden door een intersectorale aanpak voor te stellen.

Het geadviseerde scenario-3 uit het masterplan voorzieningen gaat uit van een meer centrale bundeling van voorzieningen. Het intersectoraal oppakken van het probleem is hierbij een kans. Ook in Limburg wordt een samenwerking tussen onderwijs, sport, zorg en de buurt benoemd als mogelijkheid om een toekomstbestendig voorzieningenaanbod te komen (www.vanmeernaarbeter.nl). De Provincie Limburg en Huis voor de Sport Limburg zien in samenwerking tussen deze sectoren een mogelijkheid om bedreigingen om te buigen naar kansen.

5.4 CONCLUSIE

Om tot agendering van sportvoorzieningen op de krimpagenda te komen zijn verschillende oplossingsrichtingen denkbaar. Voor bewoners of sportverenigingen kan het onderwerp actueel worden waarmee het op de publieke agenda komt te staan. Onderzoek naar kansen en bedreigingen en informatievoorziening naar bewoners en verenigingen kunnen hier een bijdrage aan leveren. Via de publieke agenda kan het vervolgens op de bestuurlijke agenda komen.

Het stimuleren van een regionale aanpak, door kansen voor profilering en kwalitatief hoogwaardige accommodaties te laten zien, kan ook een ingang bieden. Ook hierbij spelen onderzoek en kennisuitwisseling weer een bepalende rol.

Door te streven naar een intersectorale aanpak kunnen sportvoorzieningen meeliften op de urgentie van andere sectoren. Het maken van slimme combinaties in multifunctionele accommodaties kan bijvoorbeeld kosten besparen en daarmee interessant zijn voor gemeenten.

Het opdoen van ervaring en het verzamelen en uitwisselen van kennis blijken een centrale plek te hebben binnen de oplossingsrichtingen. Dit sluit aan bij het collegeprogramma Stuwende Krachten van de Provincie Zeeland waarin kennisdeling, binnen en buiten Zeeland, als belangrijk thema benoemd wordt, hier wordt onder andere verwezen naar deelname aan de landelijke werkgroep van krimpregio's (Provincie Zeeland, 2011). Ook binnen de eigen grenzen hecht de Provincie Zeeland aan kennisuitwisseling op het gebied van krimp. Gedeputeerde Staten heeft de wens uitgesproken om een kenniscentrum krimp op te richten om een einde te maken aan de versnippering van kennis (www.pzc.nl).

6 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1 CONCLUSIE

Bestuurlijk is er al de nodige aandacht voor krimp en voorzieningen. Sport heeft hier in de meeste gevallen geen prominente plek in. Zowel de Provincie als een aantal Zeeuwse gemeenten benoemt het probleem voor de sport wel, maar verbindt hier nog geen beleid of gerichte acties aan. Op de publieke agenda lijkt het onderwerp vooral naar boven te komen als reactie op samenwerking of fusie tussen sportverenigingen en op het moment dat er voorzieningen dreigen te verdwijnen. Dit kan het voor bestuurders lastig maken om het probleem bespreekbaar te maken en een nieuwe koers te kiezen.

De belangrijkste actoren die op dit moment een rol hebben zijn de gemeenten, gebruikers van accommodaties (sportverenigingen, inwoners) en de Provincie Zeeland. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het accommodatiebeleid. De gevolgen van krimp en andere demografische ontwikkelingen lijken voor veel gemeenten nog onduidelijk, waardoor het niet als probleem wordt gezien. Zolang sportverenigingen zich goed kunnen redden en er geen directe financiële noodzaak is om het accommodatiebeleid te herzien is alleen het signaal van overcapaciteit die de komende jaren verder zal groeien niet voldoende om het probleem op de agenda te zetten. Bovendien worden andere krimpgerelateerde thema's, zoals wonen en onderwijs, als urgenter gezien.

De schaal waarop voorzieningen gerealiseerd worden en de bestuurlijke schaal hangen direct met elkaar samen. Hoewel de verantwoordelijkheid voor sportvoorzieningen bij de gemeente ligt, kunnen op bestuurlijk niveau toch verschillende organisaties een rol hebben. Wordt de herstructurering van voorzieningen bijvoorbeeld regionaal bekeken, dan betreft het meerdere gemeenten en kunnen provinciaal opererende organisaties ook een rol spelen.

Om barrières voor agendering te overwinnen zijn verschillende oplossingsrichtingen denkbaar. Voor bewoners of sportverenigingen kan het onderwerp actueel worden waarmee het op de publieke agenda komt te staan. Onderzoek naar kansen en bedreigingen en informatievoorziening naar bewoners en verenigingen kunnen hier een bijdrage aan leveren.

Het stimuleren van een regionale aanpak, door kansen voor profilering en kwalitatief hoogwaardige accommodaties te laten zien, kan ook een ingang bieden. Door te streven naar een intersectorale aanpak kunnen sportvoorzieningen meeliften op de urgentie van andere sectoren. Het maken van slimme combinaties in multifunctionele accommodaties kan bijvoorbeeld kosten besparen en daarmee interessant zijn voor gemeenten.

Het opdoen van ervaring en het verzamelen en uitwisselen van kennis blijken een centraal thema te zijn binnen de oplossingsrichtingen.

Om sportvoorzieningen op bestuurlijke krimpagenda te krijgen lijken goede voorbeelden, inzicht in de huidige situatie en de uitwisseling van ervaringen de sleutelwoorden. Zowel de (relatieve) ernst van het probleem als de externe invloeden door sportverenigingen en inwoners kunnen met goede informatie beïnvloed worden. Deze informatie kan zorgen voor bewustwording van bestuurders, inwoners en maatschappelijke organisaties

waardoor het probleem onderkend wordt en er geanticipeerd kan worden op de ontwikkelingen die de regio te wachten staan.

De schaal waarop beslissingen genomen worden over accommodatiebeleid is gemeentelijk. Gezien de verwachte krimp en resultaten uit eerder onderzoek is het echter raadzaam om een regionale aanpak te kiezen.

6.2 AANBEVELINGEN

Gemeenten zullen moeten anticiperen op bevolkingskrimp, maar een regionale aanpak is hierbij gewenst. Dit onderzoek schets een eerste beeld van de stand van zaken met betrekking tot agendering op de krimpagenda. Sport blijkt hier een bescheiden plek te hebben en de verschillen tussen de gemeenten zijn groot. De Provincie Zeeland kan op het gebied van voorzieningen in het algemeen aanjager zijn om een regionale aanpak te bewerkstelligen. Essentieel hierbij is wel dat het komen tot een regionaal spreidingsplan vanaf het begin centraal staat zodat voorkomen wordt dat bij het zoeken naar oplossingen het gemeentelijke niveau niet overstegen wordt. Voor sportvoorzieningen kan SportZeeland vanuit haar expertise en netwerk een rol spelen.

Om als externe partij gemeenten te kunnen adviseren en stimuleren moet eerst voor de betreffende gemeenten in beeld gebracht zijn wat de stand van zaken is en hoe de verhoudingen in de regio zijn. Ook in de interviews met de gemeenten is expliciet genoemd dat aansluiting bij de praktijk van de gemeenten en het juiste moment belangrijk zijn om succesvol samen te werken.

Het verzamelen van informatie over de stand van zaken, waarmee in dit onderzoek een start gemaakt is, zou een goede basis vormen voor gesprekken met gemeenten. In het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen is de (over)capaciteit van accommodaties in beeld gebracht. Een dergelijk onderzoek zou ook in andere regio's uitgevoerd kunnen worden. Voor de sport zou het een goede aanvulling zijn om naast de capaciteit ook inzichtelijk te maken wat de prognose ten aanzien van de ontwikkeling van het ledenaantal van sportverenigingen is. Vergelijkbaar onderzoek is gedaan in het onderwijs en heeft daar tot bewustwording geleid. Inzicht in de capaciteit en ledenontwikkeling geeft gemeenten een goede basis om toekomstig accommodatiebeleid op te baseren en kan daarmee niet alleen bijdragen aan agendasetting, maar ook aan de beleidsinhoud.

Het uitwisselen van ervaringen tussen gemeenten, regio's en provincies kan een grote meerwaarde hebben omdat het een relatief nieuw probleem betreft en er nog maar weinig praktijkvoorbeelden van oplossingen beschikbaar zijn. Het vertalen van landelijke ontwikkelingen naar Zeeuwse schaal en het verzamelen van goede voorbeelden is een rol die SportZeeland in kan vervullen. De contacten met andere provinciale sportraden en landelijke partners zijn hierin bepalend.

BRONVERMELDINGEN

Documenten

Adviescommissie Deetman (2011). Ruimte voor waardevermeerdering – Eindrapportage.

Gemeente Goes (2011). Nota van bouwstenen - Structuurvisie Goes #Goes2040

Gemeente Hulst (2007). Nota Accommodatiebeleid 2008-2010.

Gemeente Horst aan de Maas (2011). Projectplan Sportbeleid 2012-2016.

Gemeente Schouwen-Duiveland (2011). Tij van de toekomst – definitief ontwerp visie 2011-2040.

Gemeente Sluis (2011). WMO-beleidsplan 'Samen leven'.

Gemeente Veere (2010). Sportnota 2010-2015.

Gemeente Veere (2011a). Een Verrukkelijke Veerse Verleiding - Discussienota Uitgangspunten Structuurvisie Veere.

Gemeente Veere (2011b). Verslag inwonersavond 15 juni 2011.

Gemeente Vlissingen (2009). Structuurvisie – Vlissingen een stad aan zee, een zee aan ruimte.

Huis voor de Sport Limburg (2011). Startnotitie Regioplan Noord-Limburg. Adviesrapport op basis van een inventarisatie.

Icking, M. & Thönissen, M. (2011a). Nu 2021 - Masterplan Voorzieningen Zeeuws Vlaanderen. Notitie Inventarisatie.

Icking, M. & Thönissen, M. (2011b). Nu 2021 - Masterplan Voorzieningen Zeeuws Vlaanderen. Eindrapportage.

Jong, de A. & Duin, van C. (2010). Regionale prognose 2009-2040: Vergrijzing en omslag van groei naar krimp. Bilthoven, Planbureau voor de Leefomgeving.

Lindert, van C. redactie (2009). Fit for life, (on)bereikbaar doel? Quick scan sport, bewegen en ouderen 2009. Mulier Instituut, 's-Hertogenbosch.

Noordhoek, M. (2011). Organisatie in Beweging 2011-2015 – Sport en Bewegen in Zeeland. SportZeeland, Middelburg.

Provincie Zeeland (2008). Onverkende Paden - Uitdagingen voor de provincie Zeeland door de veranderende bevolkingsopbouw.

Provincie Zeeland (2009). Op pad! Reflexen doorbreken om te kunnen anticiperen op de demografische veranderingen in Zeeland.

Provincie Zeeland (2010). Omgevingsplan 2012-2018 – Discussienota.

Provincie Zeeland (2011). Stuwende Krachten - Collegeprogramma 2011-2015

RIVM (2007). Vergrijzing en toekomstige ziektelast - Prognose chronische ziektenprevalentie 2005-2025.

SER (2011). Bevolkingskrimp benoemen en benutten.

Smit, A. (2009). Sociale Staat van Zeeland – Provinciaal rapport 2009. SCOOP, Middelburg.

Wouw, van der D. (2007). Uitdagingen voor sociaal provinciaal beleid - Advies 2007-2010. SCOOP, Middelburg

Wouw, van der D., P. de Kraker, J. van Overbeeke – van Sluijs, H. Schellekens, C. Ruppert, J. Ennik & J. van de Velde (2010). Onderwijs ons goed - Afnemende leerlingenaantallen in Zeeland.

Wouw, van der D. (2011). Sociale staat van Zeeland – Samenvatting leefbaarheid. SCOOP, Middelburg.

De Zeeuwse strategische agenda (2010). Strategisch beleid vastgesteld door de Zeeuwse colleges van B&W, de dagelijkse besturen van de beide Zeeuwse waterschappen en gedeputeerde staten van Zeeland.

Wetenschappelijke literatuur

Block, P. (2001). Feilloos adviseren – Een praktische gids voor adviesvaardigheden. Tweede druk, Den Haag, Academic Service.

Dunn, W.N. (2008). Public Policy Analysis – an introduction. Vierde druk, New Jersey, Pearson.

Hoogerwerf, A. & Herweijer, M., redactie (1998). Overheidsbeleid. Een inleiding in de beleidswetenschap. Samson, Alphen aan den Rijn.

Korsten, A. F. A. (2008a). Agendering van beleid en agendamanagement. In: Beleid en bestuur – Deel IV Beleidsprocessen in de beleidscyclus. CD-ROM Public Management, Heerlen, Open Universiteit Nederland.

Korsten, A. F. A. (2008b). Beleid, schaal en schaalverandering: fusies en herindelingen In: Beleid en bestuur - Deel VIII Organisatie en interorganisatorische betrekkingen. CD-ROM Public Management, Heerlen, Open Universiteit Nederland.

Sewandono, I. (2008). Competentiegericht adviseren op het snijvlak van lokaal bestuur en civiele samenleving. Reader Beleidsadvisering. Open Universiteit Nederland, Heerlen.

Websites

Kenniscentrum voor Bevolkingsdaling en beleid
geraadpleegd: 11-06-2011

<http://www.bevolkingsdaling.nl/Default.aspx?tabid=13>

Nu2021.nl

<http://www.nu2021.nl/cijfers>

geraadpleegd: 13-06-2011

Planbureau voor de Leefomgeving <http://kiwiproductie.qdelft.nl/pearl2009/Default.aspx>
geraadpleegd: 13-06-2011

Provinciale Zeeuwse Courant <http://www.pzc.nl>
geraadpleegd: 27-09-2011

Rijksoverheid

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/aandachtswijken/>
geraadpleegd: 16-06-2011 voortgang-wijkenaanpak/leefbaarometer

Van meer naar beter

<http://www.vanmeernaarbeter.nl/agenda/limburg-beweegt-naar-de-toekomst-demografische-ontwikkelingen-en-kansen-voor-sport-in-relatie>
geraadpleegd: 11-05-2011

METHODE VAN ONDERZOEK

De benodigde informatie is verkregen door het uitvoeren van een documentenstudie en het interviewen van vertegenwoordigers van verschillende betrokken actoren. Voor de interviews is een procedure gehanteerd waarbij van elk interview een verslag gemaakt is dat vervolgens door de geïnterviewde is geverifieerd en geaccordeerd.

Om te achterhalen welke plek sport op de publieke agenda heeft zijn verschillende media geraadpleegd. Hierbij zijn de provinciale en regionale media een belangrijke bron geweest. Daarnaast is dit onderwerp bij de interviews en documentenstudie meegenomen.

Om zicht te krijgen op de bestuurlijke agenda is een 'boundary analysis' (Dunn, 2008) uitgevoerd. Deze methode gaat uit van het in beeld brengen van de betrokken actoren en hun rol en standpunten.

Om zicht te krijgen op de oplossingsrichtingen en de laatste deelvraag te beantwoorden zal de methode 'objectives mapping' (Dunn, 2008) gebruikt worden. Deze methode biedt een structuur om systematisch en overzichtelijk de verschillende oplossingsrichtingen in beeld te brengen. Uit de interviews met betrokken actoren zullen mogelijk ook oplossingsrichtingen naar voren komen. Daarnaast zal geïnventariseerd worden wat er over dit onderwerp gepubliceerd is en welke oplossingen daar uit te halen zijn. Daarnaast zal bij collega Sportraden die werkzaam zijn in een krimpregio gevraagd worden of zij goede voorbeelden van oplossingen kennen.

ONDERZOEKSPOPULATIE

Het onderzoek richt zich op de situatie in Zeeland. De organisaties die op provinciaal niveau werken en betrokken zijn bij dit onderwerp zijn daarom logische aanspreekpunten. Dit betreft de Provincie Zeeland en het Zeeuws instituut voor sociale en culturele ontwikkeling (SCOOP).

Relevante ontwikkelingen uit alle Zeeuwse gemeenten zullen zoveel mogelijk meegenomen worden in het onderzoek. Van de dertien Zeeuwse gemeenten zal de focus met name gericht zijn op de gemeenten waarvoor het onderwerp volgens de prognose van de Provincie Zeeland (bijlage-2) het meest relevant is. Voor de gemeenten Sluis, Terneuzen, Veere en Vlissingen wordt krimp verwacht, daarnaast zal de gemeente Schouwen-Duiveland in omvang ongeveer gelijk blijven.

Bij het selecteren van actoren voor de interviews is de voorkeur gegeven aan de twee provinciale organisaties die betrokken zijn en twee gemeenten. Bij de keuze voor de gemeenten zijn de volgende selectiecriteria gehanteerd:

- Krimpgemeente volgens prognose Provincie Zeeland
- Twee verschillende regio's
- Plattelandsgemeente en gemeente met stedelijk gebied

Op basis hiervan zijn de gemeenten Terneuzen en Veere benaderd voor dit onderzoek.

Voorbeelden van oplossingsrichtingen zijn zowel binnen als buiten de provincie Zeeland gezocht. Hierbij is in het bijzonder gekeken naar de andere krimpregio's in Limburg en Groningen.

METHODOLOGISCHE BEPERKINGEN

Voor dit onderzoek zijn niet alle Zeeuwse gemeenten benaderd. Het is mogelijk dat ondanks de uitgevoerde documentenstudie, zorgvuldige selectie van gemeenten en het inwinnen van informatie bij twee provinciale organisaties er relevante ontwikkelingen missen in dit onderzoek. Door de actualiteit van het onderwerp is het bovendien denkbaar dat er op het moment van verschijnen van dit rapport nieuwe ontwikkelingen zijn, die nog niet meegenomen zijn in dit onderzoek.

Om de betrouwbaarheid van uitspraken uit interviews te vergroten is bij de resultaten van interviews zoveel mogelijk geprobeerd om aanknopingspunten in documenten te vinden om uitspraken te onderbouwen. Delen van het interview zijn er echter op gericht om de beleving van de geïnterviewde te achterhalen. Deze informatie is voor dit onderzoek essentieel om een beeld van de praktijk te krijgen, maar heeft een hoge mate van subjectiviteit.

De verschillen tussen gemeenten voor onder andere geografische kenmerken, bevolkingssamenstelling en spreiding en beschikbaarheid van accommodaties zorgen er voor dat gemeenten moeilijk met elkaar te vergelijken zijn. Bij het interpreteren van de resultaten moet er rekening mee gehouden worden dat deze niet zondermeer op alle gemeenten van toepassing zijn.